

Тарасюк І.В.

кандидат філологічних наук, доцент,
Запорізький національний університет

КОНЦЕПТ MENACE У ФРАНЦУЗЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

Сучасний світ перебуває під постійною загрозою, як можливістю або неминучістю «виникнення чогось небезпечного, прикрого, важкого» [4]. Така ситуація змінює поведінку людей, ставлення до життя, посилює відчуття дискомфорту і невпевненості перед майбутнім. Слово *menace* зі значенням загрози у французькій мові є репрезентантом відповідного концепту. Концептуальний аналіз слів (у термінах О.С. Кубрякової [3, с. 371]), що позначають загрозу у французькій мові, який є *метою нашого дослідження*, передбачає виявлення тих змістів, які означаються цими словами та обумовлюють особливості їх використання.

Отже, об'єктом дослідження є концепт «menace» (загроза) у французькій лінгвокультурі, як структуроване певним чином знання про сукупність факторів і явищ, що можуть порушити звичні умови існування людини. Предметом дослідження виступають засоби вербалізації даного концепту у французькій мові.

Лінгвоконцептуальний підхід до вивчення концепту «menace» передбачає виокремлення його структури, яка задається концептами, що входять до основної дефініції слова-репрезентанта [1, с. 18], яким є слово *menace*. У словнику «Le Petit Robert» слово *menace* має два основних значення:

1. «*Manifestation par laquelle on marque à qn sa colère, avec l'intention de lui faire craindre le mal qu'on lui prépare*» [5, с. 1382]. Як бачимо, на базовому рівні концепт «menace» має такі класифікатори і ознаки: «джерело: гнів адресанта», «прояв: наочний», «спрямованість: на адресата», «інтенція адресанта: примусити адресата боятись лиха, яке він йому готує». Перша дефініція лексеми *menace* збігається з визначенням мовленнєвого акту загрози, що підтверджується синонімами – *avertissement* (попередження), *intimidation* (залякування), *chantage* тощо.

Вивченню загрози як мовленнєвого акта присвячено декілька досліджень на матеріалі різних мов. Так, у дослідженні І.Вель мовленнєвий акт загрози визначається як твердження-асертив директивно-промисивного характеру та одночасно експресивний мовленнєвий акт, спричинений образою або агресією [6, с. 86]. Дослідниця припускає, що акт загрози сприймається як такий тільки мовцем, оскільки інші учасники комунікації намагаються не вбачати у ньому те, що він собою представляє. Д.О. Жуков також наголошує, що успішність мовленнєвого акту загрози залежить

переважно від мовця: він зобов'язується здійснити заявлену дію, спрямовує її у майбутнє та виступає гарантом потенційної шкоди від заявленої дії для адресата [2, с. 8].

2. «*Signe par lequel se manifeste ce qu'on doit craindre de qch; indice d'un danger; ce danger*» [4, с. 1382]. Друге значення будується навколо концепту *danger* (небезпека) з наступними класифікаторами і ознаками: «прояв: знак \ показник небезпеки», «мета небезпеки: викликати страх», який пов'язаний з різними джерелами (*menace de guerre, d'invasion, d'épidémie; menace nucléaire, terroriste etc.*). Синонімами виступають словосполучення: *le danger, le péril, une situation d'insécurité*.

Отже, концептуалізація загрози як мовленнєвого акту та як небезпеки (природної або штучно створеної) впливає на вживання слова *menace*. Розглянемо декілька прикладів, взятих з франкомовних Інтернет сайтів. У висловах «*proférer (professer) des menaces de mort à l'encontre de qn*» (висловлювати, відкрито говорити про загрозу), «*qn menace de démissionner, de frapper les sites touristiques, rompre tout lien avec qn/qch, de ne plus payer ses impôts*» (хтось загрожує подати у відставку, вдарити по туристичних місцях, перервати будь-який зв'язок з ким-небудь, не платити більше податки) іменник *menace* та дієслово *menacer* використовуються як класифікатори для мовленнєвого акту загрози. Так, після цих слів можливе цитування менасивного акту, висловленого мовцем, яке позначається комами: «*La mère d'une victime des attentats du 13 novembre menace de «geler ses impôts» afin de protester contre l'aide juridictionnelle accordée à Salah Abdeslam,...*» (<http://www.bfmtv.com/societe/frais-de-justice-de-salah-abdeslam-la-mere-d-une-victime-menace-de-ne-plus-payer-ses-impots-971463.html>). У вживанні з підметом-неістотою відбувається персоніфікація загрози, наприклад, хвороба, яка має здатність повертатись, загрожує: «*La maladie de la langue bleue menace de réapparaître*».

Серед інших можна виокремити наступні концептуальні ознаки загрози у французькій мові: 1) «тривалість» та «навмисність» у вислові «*soutenir une menace sur un territoire*» (підтримувати загрозу на певній території); 2) «здатність до розповсюдження в усіх напрямках» – «*une menace diffuse*» (дифузна загроза); 3) «бути гнітом, чимось важким» – «*être/faire qch sous la menace de qn/qch*» (бути під загрозою когось-небудь/чогось-небудь), «*les menaces qui pèsent sur qn/qch*» (загрози, що тяжіють над ким-небудь, чим-небудь).

Отже, аналіз дефініцій слова-репрезентанта концепту «*menace*» у французькій лінгвокультурі показав, що лексикалізованими є ознаки загрози як відповідного мовленнєвого акту та як небезпеки, що виникає внаслідок природних явищ, або деструктивних дій людини. Особливості функціонування слова *menace* зумовлюються його металінгвістичними

ознаками в ситуації непрямого передавання мовленнєвого акту загрози. Інші випадки вживання вербалізують загрозу як щось важке, або, навпаки, рухливе, здатне заповнити певний простір. Наступні розвідки можуть бути спрямованими на комплексний опис всіх ознак концепту «menace» у французькій лінгвокультурі.

Список використаних джерел:

1. Антология концептов / Под. ред. В.И. Карасика, И.А. Стернина. – Том 1. – Волгоград: Парадигма, 2005. – 352 с.
2. Жучков Д.О. Речевой акт угрозы как объект прагмалингвистического анализа (на материале английского языка): автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. н.: спец. 10.02.04 «германские языки» / Д.О. Жучков. – Воронеж, 2010. – 22 с.
3. Кубрякова Е.С. Язык и знание / Е.С. Кубрякова. – М.: Языки славянской культуры, 2004. – 555 с.
4. Словник української мови в 11 томах: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/zaghroza> (дата звернення: 08.05.2016).
5. Le Nouveau Petit Robert. Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française / J. Rey-Debove, A. Rey. – Paris: Dictionnaires Le Robert, 1993. – 2552 р.
6. Weill I. La menace comme acte de langage: étude diachronique de quelques formules de français / E. Weill // Linx. – 1993. – V. 28(№ 1). – С. 85-105.

Фесенко І.Л.

студентка,

Національний авіаційний університет

РЕАЛІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД

Будь-який народ у ході свого історичного розвитку набуває певну кількість особливих рис, що є характерними лише для нього і не є властивими для іншого. Ці риси знаходять своє відображення в різноманітних сферах матеріального та духовного життя та актуалізуються у формі окремих слів і словосполучень, які характеризують національні традиції, свята та звичаї, адміністративні та політичні системи, грошові одиниці, позначають певні географічні назви та особливості життя народу. Такі лексичні одиниці називаються реаліями. Реалії становлять певну складність для перекладача, оскільки при їх відтворенні має відобразитися колорит та особливості існування певного народу [1, с. 53].